

Za gospodarje

Maribor, dne 19. junija 1935.

O svetovni trgovini in krizi.

V letih najostrejše krize (1929—1932) se ni svetovna trgovina v občem bolj skrčila, kakor notrajna produkcija in uporaba ali oddaja. Če primerjamo na primer industrijsko svetovno produkcijo (brez Rusije) z obsegom svetovne trgovine, je padla produkcija od 1929 do 1932 za 34%, svetovna trgovina v gotovem blagu za okoli 42%, celotna svetovna trgovina pa le za 26%. Da se je celotna svetovna trgovina manj zmanjšala nego industrijska produkcija, se temu ni toliko čuditi, ker igra v svetovni trgovini barantanje z živili, kojih vporaba primeroma ni elastična, zelo veliko vlogo.

Ker se trudi vsaka država in pokrajina, da bi kolikor mogoče pospeševala poljedelstvo, je padla v zadnjih letih zelo znatno trgovina z živili v onih državah, ki imajo v tem oziru nadprodukcijo. Leta 1934 je znašala živilska trgovina samo še 78% stanja v letu 1929; med tem ko je bila produkcija živil na svetu v istem letu samo za 4—5 odstotkov manjša.

Od leta 1932 pa gresta krivulji svetovne trgovine in svetovne produkcije odločno narazen. Svetovna produkcija se je znatno dvignila; svetovna trgovina pa se je povečala glede obsega komaj za 2—3%, četudi se je poživila leta 1934 poleg trgovanja s sirovinami trgovina z gotovim blagom.

Ali je sedanja splošna kriza notranjega gospodarskega značaja, ali svetovno-trgovskega? Ali je nastala kriza radi motenj v mednarodnih izmenjevalnih zvezah, ali se je obratno razširila kriza iz ene ali več narodnih gospodarstev tudi na druga polja?

Kriza se je razvila iz nadprodukcije na poljih poljedelskih sirovin in živil in na drugi strani iz brezmejnega investi-

cijskega delovanja v industrijskih delovnih želah.

Čeravno ni bila kriza sprožena po motnjah glede mednarodnih izmenjalnih razmer, so vendarle povzročili svetovno-gospodarski zapletljaj, da je zavzela tako ogromen obseg. K vsem raznim povzročiteljem splošne krize pa se je konečno pridružil še njen glavni povzročitelj in to so vlade brez ljudskega odločevanja kakor v: Italiji, Nemčiji, Rusiji itd.

*

Marelična kap.

Mraz v letošnjem maju je najbolj škodoval zgodnjemu sadnemu drevju, pred vsem marelicam. Povsod po Spodnjem Štajerskem smo imeli priliko, opazovati, kako so starejša in lepa marelična drevesa po mrazu nekoliko pognala, potem pa je naenkrat nežno listje ovenelo in od mraza napadena drevesa so povsem usahnila. Sadjerejci so govorili o novi marelični bolezni, ki je naenkrat napadla to žlahtno drevo in mu grozi z uničenjem.

O vzrokih letošnjega usahnenja tisočerih in tisočerih marelic je podal dr. Robert Fischer na zavodu za varstvo rastlin na Dunaju sledeča pojasnila:

Usahnenje mareličnih vej ali poganjkov, kateremu lahko sledi smrt drevesa, je po krajih z našim podnebjem že dolgo znana prikazen. Nekoč so nagibali k mnenju, da ima ta pojav svoj vzrok v nastopu zajedalcev, ki so znani pod imeni: monilia ali valza. Dejstvo je, da lahko povzroči zajedalec monilia umiranje zunanjih poganjkov; vendar je popolno in hitro usahnenje marelic posledica neprikladnih vremenskih prilik, kar so potrdila opazovanja zadnjih let. Neznosen mraz v zimih 1928—29 je pomoril mnogo — mnogo marelic v letih 1929 in 1930, med tem ko je nastopil isti pojav umiranja v letih 1932—33 zaradi

neizenačenja spomladanskega vremena teh let.

Izumiranje marelic nastopa gotovo pogostokrat tudi radi tega, ker so posajena drevesa tolikokrat na mesta, kjer ne najdejo pogojev za življenjsko možnost.

Marelca je drevo, ki uspeva v toplem podnebju, rabi gotovo toploto, sicer nastopajo motenja v njegovem življenju.

Po naših krajih so merodajne poleg talnih razmer za zdravje mareličnega drevesa tudi toplotne prilike od sredine februarja do srede maja. Neizenačeno vreme, to se pravi, neprestano menjevanje med toplim ter mrzlim, povzroča v zunanjih delih poganjkov ter vej zažezanja sokov ter motnje raznih snovi, ki povzročajo tvorbo gumija v staničju. Posebno je škodljivo toplo vreme v zgodnji pomladi, kateremu radi sledijo pozni pojavi mraza. Tvorba gumija z vsemi slabimi posledicami je lahko tudi posledica stroge zime in globokega padca temperature ob koncu zime. — Vzrok za neredno usahnenje marelice je večkrat iskati nekaj let nazaj. Pojav gumija, katerega na zunaj ni videti, zadela pota za dotok za rast potrebnih snovi in slednjič odmrjejo organi, ki ležijo nad zbirališči gumija. Usahnenje večkrat slabo odgnanega listja lahko opazujemo predvsem majnika, v manjših pojavih pa tudi v juniju.

Tolikokrat pa se pojavi usahnenje takoj, kar preko noči in v takih slučajih pravijo strokovnjaki, da je zadela sadno drevo kap.

Marelice, ki rastejo zelo naglo, nagibajo bolj h kapi, kakor počasni rastoče. To je tudi vzrok, zakaj tako zelo trpijo mlajša drevesa na naenkratnem usahnenju.

Protj marelični smrti deluje vse okolščine, ki povzročajo kolikor mogoče naglo zorenje lesa in pozno vzbujenje soka v spomladi. Zelo ugodno vpliva v tem oziru, če posujemo v jeseni zemljo krog marelic z apnom ($\frac{1}{2}$ do 1 kg, kakor pač dopušča prostor). Drevesa ne smejo dobivati iz zemlje preveč vode. Tok vode naj leži najmanj 1.30 m pod površjem zemlje, v katero je zasajena marelica. Izogibati se je treba premočnemu gnojenju posebno z dušičnimi gnojili. Vsako gnojenje je treba opustiti

od sredine julija naprej, ker sicer ne dosežemo zadostne zrelosti lesa. Marelice tudi malo obrezujemo. Priporočljivo je, če pomazemo deblo in veje v toplejših zimskih dneh z apnom, ker odbija bela barva goneči vpliv spomladanskega sonca.

Na kraje pa, kjer smo opazili, da je usahnilo več dreves vsled kapi, ne sadimo za bodoče marelice.

Kap ne zadene samo marelice, ampak pod enakimi ali vsaj podobnimi pojavi tudi druge koščičarje kakor črešnjo in višnjo, včasih tudi bruskev. Tudi za ta drevesa veljajo glede kapi ista obrambna sredstva kakor pri marelici.

Ljudski pravnik.

Plačilo poboljška in pobotanje. Uasa.

— Leta 1930 ste prevzeli posestvo. Mati ima zgovorjeno hrano pri skupni mizi in določen znesek v denarju, ki ga morate odplačevati v letnih obrokih. Na Vašem domu je bil v reji otrok, za katerega se je plačevalo 100 Din. Ta otrok je bil pri hiši, še predno ste Vi hišo prevzeli. Ko ste postali posestnica, je mati še nadalje prejemale teh 100 Din mesečno. Ko ste se poročili, so mati šli za nekaj časa od doma. Sedaj so zopet pri Vas in terjajo do letos dospete obroke v celoti. Vprašate, če ste dolžni plačati celotni znesek in če se lahko pobotate — vzamete v zaračun na letne obroke vse one zneske, ki jih je mati prejela mesečno po 100 Din. — V vprašanju nam niste povedali, če je otrok dobil oskrbo pri Vas in iz Vaših sredstev in če ste se z materjo domenili, da bi Vi teh 100 Din mesečno na račun svojih letnih 500 Din, oz. roma 4500 Din. Mnenja smo, da smete materi zaračunati na račun njenih 4500 Din mesečno prejeti 100 Din, ako je otrok prejemal oskrbo iz Vaših sredstev. Ako pa ni šla oskrba otroka v celoti iz Vaših sredstev, tedaj ne morete zahtevati mesečno zneska 100 Din za-se, marveč le toliko, kolikor odpade na sredstva, ki so bila porabljena iz Vašega premoženja. Ako mati ne bodo hoteli priznati Vaših zahtevkov, potem bo itak prišlo do tožbe. Svetujemo Vam pa, da se z materjo v miru dogovorite in poravnate. Ne bilo bi prav, ako bi vsled denarja prišlo do spora. Seveda velja prav isto tudi za Vašo mater. Tudi

ona mora biti toliko poštena, da Vam prizna, kolikor Vam gre in da potem odbije to od svoje terjatve.

Gospodarske zanimivosti.

Zamenjava blaga med Nemčijo in Avstrijo. Avstrijska vlada je sklenila z Nemčijo dogovor, glasom katerega dobavi Avstrija Nemčiji mecesnov les za premog. Razen tega bo dobavljala Nemčija Avstriji dušik v zameno za mlečne proizvode. — Tudi pri nas bi bilo treba misliti na to, kako bi sklenili z Nemčijo, pa tudi z drugimi državami, slične pogodbe o zamenjavi blaga. Drugače se nam bo zgodilo tudi letos pri izvozu jabolk na primer, da bodo ostala jabolka pri nas, denarja pa ne bo od nikoder.

Stanje sadonosnikov in vinogradov na Češkem. Tudi na Češkem so sadonosniki ranega sadja zelo trpeli vsled majskih mrazov. Nekatera drevesa so bila ravno v najlepšem cvetju, ko je prišel nenadoma velik mraz, ki je dosegel po nekaterih krajih 4 stopinje pod ničlo. Na vzhodnem Slovaškem in na južnem Moravskem so zelo pomrznilli orehi. Ravno tako so v toplejših krajih zelo trpeli vinogradi. Računa se, da je v nekaterih krajih južne Slovaške pomrznilo 30 do 90% vinogradov. Breskve in marelice so ostale nepoškodovane v toplejših krajih, ker so tam že odcvetele, ko je prišel mraz. Največ so trpele zgodnje črešnje. Hruške in jablane še niso bile v cvetju, ko je prišel mraz, in jim zato ni mogel škodovati.

Avstrija kupuje v Turčiji. Avstrija je kupila v Turčiji 500 vagonov pšenice, ki jo bodo prepeljali v Avstrijo iz Črnega morja po Donavi.

Pšenica v Evropi. Površina, ki je letos zasejana v Evropi s pšenico, je za 2,2% večja, kakor lansko leto. Skupne je v glavnih evropskih državah posejano s pšenico 26,8 milijonov ha zemlje.

Izvoz jabolk iz Amerike v Evropo pada. Še pred leti je uvozila Amerika v Evropo, zlasti v severne dežele, velike množine jabolk. Šele zadnja leta so si ta evropska tržišča začela osvajati tudi posamezne evropske države, ki pridelujejo več jabolk, kakor pa jih rabijo za

lastno porabo. Tako je v letu 1933 uvozila Amerika v Evropo še 9,647.000 za bojev jabolk, v letu 1934 pa le 6,579.000. Zato bo za bodoče zelo važno, kdo si bo znal polagoma osvojiti ona tržišča v Evropi, ki jih je imela do sedaj popolnoma v oblasti Amerika. Ako ne bomo imeli boljše urejenega izvoza, kakor pa smo ga imeli lansko leto, bomo mi gotovo težko osvojili in obdržali kako važno tržišče.

Prepozno. Dne 4. junija so se zbrali v Ljubljani nekateri kmetijski referenti (javni nameščenci) in zastopniki sreskih kmetijskih odborov ter zahtevali, da skliče banska uprava v avgustu letos banovinski kmetijski svet.

Razna obvestila.

Banovinska kmetijska šola Sv. Jurij pri Celju začne novo šolsko leto 1935—1936, ki traja 11 in pol meseca, dne 15. septembra. Prošnje za sprejem, naslovljene na upravo šole, naj se vpošljejo do 1. avgusta. Prošnji, ki naj bo kolekovanas 5 Din, se priloži: domovnico, krstni list, нравstveno in zadnje šolsko spričevalo in obvezo staršev (kolek za 2 Din), da bodo krili stroške šolanja, v kolikor odpadejo na nje. Vsi, ki želijo banovinsko podporo, naj priložijo ali »Uverenje« davčne uprave o višini davkov na posestva, ali pa naj v prošnji navedejo sami velikost posestva in višino davkov ter to predsednik občine potrdi, oziroma prošnjo priporoči. Oni, ki žele tudi podporo sreskega kmetijskega odbora, naj se osebno ali pismeno obrnejo s prošnjo nanj. Oskrbovalnina znaša na mesec 300 Din ter bo prispevala banska uprava po gospodarskem stanju staršev za vsakega gojenca povprečno polovico. Spdejemalo se bo v prvi vrsti kmetiske sinove, za katere se predvideva, da bodo ostali na kmetijah kot bodoči gospodarji, zato more banska uprava in sreski kmetijski odbor zahtevati od onih, ki vstopijo potem v službe, povrnitev dobljenih podpor. Prosilci morajo biti telesno in duševno zdravi, dovolj razviti in nad 16 let stari ter imeti veselje do kmetijske študija in dela. — Naprošajo se bivši absolventi, učitelji in duhovniki ter vse organizacije, da sodelujejo, da

grado od povsod najboljši kmečki fantje v to šolo.

Stanje sadja in vinogradov po pozehi v letošnjem majniku. Vsled pozebe so najbolj trpeli orehi in teh letos skoraj ne bo. Malo bo tudi sliv in hrušk. Od jabolk so pozeble le zgodnje cveteče vrste, pač pa so ostale pozne vrste. Trta je pozebla le v nižjih legah, višje lege kažejo zadovoljivo. Tudi pozebli trs se je precej popravil. Ljubljanski »Glas naroda« je objavil od ljubljanskega Sadjarskega in vrtnarskega društva poročilo, ki kaže stanje sadja in vinogradov po pozehi dne 2. majnika in velja do konca maja. Stanje sadne letine in vinogradov se je pa v juniju še znatno popravilo. Pri ocenitvi letine pomenijo številke: 1 prav dobro, 2 dobro, 3 srednje, 4 slabo in 5 prav slabo stanje raznega sadja. Na prvem mestu so jabolke, na drugem hruške, na tretjem črešnje, na četrtem slive ter češplje, na petem marelice, na šestem breskve, na sedmem orehi in na zadnjem grozdje. Brežice: 2, 4, 4, 4, 4, 5, 4; Celje: 2, 4, 5, 5, 5, 4, 5, 3; Dol. Lendava: 2, 4, 4, 4, 4, 5, 5, 3; Gornji grad: 2, 2, 4, 3, 5, 5, 4, 4; Konjice: 1, 5, 5, 5, 4, 5, 5, 3; Krško 2, 4, 4, 4, 5, 3, 4, 2; Laško: 2, 3, 5, 5, 4, 3, 5, 4; Ljutomer: 2, 3, 4, 4, 5, 5, 2; Maribor levi breg: 2, 2, 4, 2, 3, 3, 2; Maribor desni breg: 3, 4, 5, 5, 5, 5, 3; Murska Sobota 1, 3, 4, 1, 5, 4, 5, 2; Prevalje: 2, 3, 5, 4, 3, 4, 5, 0; Ptuj: 2, 3, 4, 2, 2, 3, 3, 2; Slovenjgradec: 2, 4, 5, 5, 5, 5, 5, 4; Šmarje pri Jelšah: 1, 5, 5, 4, 4, 4, 5, 2. — Navedena statistika se nanaša samo na nekatere sreze na Štajerskem in v Prekmurju. Iz objavljenih števil je jasno razvidno, da stanje po sadonosnikih in vinogradih ni obupno, kakor se je bilo pokazalo nekaj dni po pozehi.

IV. poročilo Hmeljarskega društva v Žalcu, 15. junija 1935. Hmeljska rastlina se še precej lepo in zadovoljivo razvija in je dorastla že do polovice višine drogov in čez. Nasadom v lahkah legah bi dobrodošle primerne padavine. Hmeljarji izvršujejo prvo obsipavanje. Rastlina je zdrava. — Društveni odbor.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski živinski sejem 11. 6. 1935. Prignanih je bilo 22 konjev, 10 bikov, 96 volov, 364 krav in 33 telet, skupaj 525 komadov. Pavprečne cene za razne živalske sorte so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 2.75 do 3.50, poldebili voli 2 do 2.25, plemenski voli 2.50 do 3, biki za klanje 2 do 2.50, klavne krave debele 2.25 do 3, plemenske krave 1.85 do 2, krave za klobasarje 1 do 1.25, molzne krave 2.25 do 2.75, breje krave 2.25 do 2.75, mlada živina 2.50 do 3.25, teleta 3.50 do 4 Din. Prodanih je bilo 247 komadov.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto dne 15. junija so pripeljali 19 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 9—10, slanina 10—12. Kmetje so pripeljali 8 voz sena po 25—28, 1 otave 50, 4 voze krompirja 1 Din (novi 1 kg 5—7). Čebula 4—5, kislo zelje 3, kumarce 3—5, karfijola 3—6, ohrovt 3—4, hren 6—8, buče 3—5, paradižniki 14, špargelj 1 kg 12 Din, fižol v stročju 8—10, grah v stročju 6, luščen grah 8—10. Jabolke 12, suhe slive 7—11, črešnje 10—12, luščeni orehi 26—28. Na trgu je bilo 10 vreč pšenice 1.75, 4 rži 1.25, 12 ječmena 1.25, 12 koruze 1.25, 10 ovs 9.75—1, 8 prosa 1.75, 5 ajde 1.25, 12 fižola 1.50—2. Smetana 8—10, mleko 1.50—1.75, surovo maslo 20—25, čajno 24—28, jajca 0.50—0.60. Prinesli so 103 kokoši 20—30, 1230 piščancev 15—50, 6 gosi 20—35, 4 purane 30—50, 18 pac 15—20, 29 domačih zajcev 5—30, 3 kozličke 30—50 Din.

Mariborski svinjski sejem 14. 6. 1935. Na ta sejem je bilo pripeljanih 195 prašičev, cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 45—60 Din, 7—9 tednov stari 80—90 Din, 3—4 mesece stari 100—150 Din, 5—7 mesecev stari 160—200 Din, 8—10 mesecev stari 250 do 280 Din, 1 leto stari 350—500 Din, 1 kg žive teže 4—5 Din, 1 kg mrtve teže 7—9 Din. Prodanih je bilo 97 svinj.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. vrste 8—10 Din, volovsko meso II. vrste 6—8 Din, meso bikov, krav in telic 4—6 Din, telečje meso I. vrste 8—10 Din, II. vrste 5—6 Din, svinjsko meso sveže 8—14 Din.

Zahtevajte povsod

»Slovenskega gospodarja«!